

Anonimizuota versija

Vertimas

C-96/20 - 1

Byla C-96/20

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2020 m. vasario 24 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Corte suprema di cassazione (Italija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. lapkričio 7 d.

Kasatoriai:

Ordine Nazionale Biologi

MX

NY

OZ

Kita kasacinio proceso šalis:

Presidenza del Consiglio dei Ministri

ITALIJOS RESPUBLIKOS

CORTE SUPREMA DI CASSAZIONE (Kasacinis teismas)

PRIMA SEZIONE CIVILE (pirmasis civilinių bylų skyrius)

<...> [*procesas*]

TARPINĖ NUTARTIS

dėl kasacinio skundo <...>, kurį pateikė:

LT

Ordine Nazionale Biologi (Nacionalinė biologų asociacija) <...>,

kasatorė,

prieš

Presidenza del Consiglio dei Ministri (Ministrų taryba) <...>

(orig. p. 2)

kitą kasacinio proceso šalį,
pateikusia priešpriešinį skundą,

<...>

dėl 2015 m. birželio 19 d. CORTE D'APPELLO di ROMA (Romos apeliacinis teismas, Italija) sprendimo Nr. 3817/2015;

<...> [*procesas*]

FAKTINĖS APLINKYBĖS

2008 m. birželio 10 d. Nacionalinė biologų asociacija ir biologai MX, NY, <...> ir *OZ Tribunale di Roma* (Romos teismas, Italija) pareiškė ieškinį Ministrų tarybai <...> [ir kitoms viešojo administravimo institucijoms], kuriame tvirtino, kad buvo pažeista jų teisė būti paskirtais atsakingais kraujo donorystės įstaigos asmenimis, kuri pagal Direktyvos 2002/98/EB, nustatančios **(orig. p. 3)** žmogaus kraujo ir kraujo komponentų surinkimo, ištyrimo, perdirbimo, laikymo bei paskirstymo kokybės ir saugos standartus, 9 straipsnio 2 dalį pripažįstama mokslus biologijos srityje ir mokslus medicinos ir chirurgijos srityje baigusiems asmenims (kai šie asmenys atitinka specialiuosius reikalavimus dėl darbo patirties).

Šie asmenys tvirtino, kad pagal tą direktyvą įgyvendinančio 2007 m. Įstatyminio dekreto Nr. 261 6 straipsnio 2 dalį tam, kad jie galėtų būti paskirti atsakingais kraujo donorystės įstaigos asmenimis, kitaip nei direktyvoje reikalaujama, kad jie turi turėti universitetinį išsilavinimą medicinos ir chirurgijos srityje, o tai užkerta kelią biologams būti paskirtais atsakingais asmenimis. Taip pažeidžiami Sąjungos teisės aktai, todėl nuostata turi būti netaikoma.

Šis teismas <...> ieškinį atmetė <...>; teismas nurodė, kad <...> direktyva nėra tiesioginio veikimo teisės aktas, nes ja siekiama tik nustatyti bendrąsias kraujo donorystės įstaigų sistemos sukūrimo taisykles, o šių įstaigų steigimas ir veikimas turi būti reglamentuojamas nacionalinės teisės aktais. Ieškinys, kiek jis susijęs su valstybės atsakomybe dėl neteisingo direktyvos įgyvendinimo, turėjo būti atmestas remiantis tuo, kad pagal Sąjungos teisės nuostatas valstybei palikta galimybė pasirinkti, ar direktyvos nuostatas taikyti medikams ar biologams, ar jas taikyti tiek vieniems, tiek kitiems, t. y. jai suteikta neginčijama pasirinkimo laisvė.

Byloje priimtą sprendimą patvirtino *Corte d'Appello di Roma* (Romos apeliacinis teismas, Italija) <...> 2015 m. birželio 19 d. sprendimu Nr. 3817 <...> (**orig. p. 4**) <...> [*pirmosios instancijos teismo sprendimo motyvų pakartojimas*].

Dėl šio sprendimo <...> [*procesas*] Nacionalinė biologų asociacija, MX, NY ir OZ pateikė kasacinį skundą, grindžiamą dviem pagrindais, kuriems atsiliepime į kasacinį skundą prieštaravo Ministrų taryba <...> [*procesas*].

TEISINĖS APLINKYBĖS

1. Pirmuoju pagrindu, nurodydami Civilinio kodekso 2909 straipsnio ir Civilinio proceso kodekso 112 straipsnio pažeidimus, kasatoriai tvirtina, kad apeliacinis teismas klaidingai aiškino jų prašymą patvirtinti direktyvos 9 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą biologų teisę būti paskirtais kraujo donorystės įstaigos „atsakingais asmenimis“, kurios Italijos valstybė neperkėlė į nacionalinę teisę.
2. Antruoju pagrindu nurodomi [Italijos Respublikos] Konstitucijos 10 ir 117 straipsnių, SESV 288 straipsnio, Direktyvos 2002/98/EB 9 straipsnio ir *preleggi* (bendrosios Italijos civilinio kodekso nuostatos) 12 straipsnio pažeidimai. Kasatoriai teigia, kad sprendime klaidingai nustatyta, jog direktyva nėra tiesiogiai įgyvendinamas teisės aktas: direktyvos 9 straipsnio 2 dalyje nedaromas skirtumas tarp mokslus medicinos ir chirurgijos srityje ir mokslus biologijos srityje baigusiu asmenų – tiek vieni, tiek kiti, atsižvelgiant į turimą darbo patirtį, yra nurodyti tinkamais subjektais būti paskirtais atsakingais nurodytų įstaigų asmenimis.

(orig. p. 5)

3. [Atsiliepimu į kasacinį skundą] <...> Ministrų taryba nurodo, kad buvo pažeisti Civilinio proceso kodekso 112 straipsnis ir 276 straipsnio 2 dalis, nes teismas dėl tariamo Bendrijos teisės pažeidimo vertino 2007 m. Įstatyminio dekreto Nr. 261 6 straipsnio 2 dalies teisėtumą, nors kasatoriai neprašė, kad teismas šiuo klausimu pasisakytų, o tik prašė, kad priimtą sprendimą dėl iš direktyvos tiesiogiai išplaukiančios teisės patvirtinimo.
4. Klausimas dėl prašymo ribų nustatymo, kuris yra šio ginčo dalykas ir kurį reikia išnagrinėti pirmiausia, turi būti sprendžiamas taip, kaip nurodo kasatoriai pagrindinėje byloje: iš tiesioginio dokumentų nagrinėjimo, kuris leidžiamas atsižvelgiant į klausimo procesinį pobūdį, paaiškėja, kad, nors Nacionalinė biologų asociacija ir biologai prašė netaikyti nacionalinės teisės nuostatų, taip pat nurodė, kad perkėlus direktyvą į vidaus teisę nebuvo tinkamai atsižvelgta į jos turinį, o tai turėjo neigiamo poveikio šios profesijos asmenų ir pavienių biologų padėčiai, nes jų atžvilgiu buvo priimtos diskriminuojančios teisės nuostatos. Iš to darytina išvada, kad: 1) pažeista Sąjungos teisės nuostata (9 straipsnio 2 dalimi) siekiama suteikti asmenims teisių; 2) pažeidimas yra pakankamai akivaizdus, kad jį būtų galima laikyti akivaizdžiu ir rimtu pažeidimu; 3) yra priežastinis ryšys tarp nustatytos valstybei narei pareigos pažeidimo ir nukentėjusio asmens patirtos žalos (šiuo klausimu žr. 1991 m. lapkričio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Francovich* sujungtose bylose C-6/90 ir C-9/90 dėl valstybių narių pareigų

atlyginti žalą neįgyvendinus Bendrijos direktyvų (**orig. p. 6**) ir 1996 m. kovo 5 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Brasserie du pecheur* ir *Factortame* sujungtose bylose C-46/93 ir C-48/93 bendrai dėl valstybių narių pareigų atlyginti asmenims žalą už Bendrijos teisės pažeidimus).

Be to, reikėtų pridurti, kad vadovaujantis veiksmingumo ir nediskriminavimo principais Sąjungos teisės nuostatos turi būti taikomos visa apimtimi, prireikus – *ex officio*, ir kad tam negali būti sudaromos procesinės kliūtys <...> [*procesas*].

5. Direktyvos 2002/98/EB 13-15 konstatuojamosiose dalyse nurodyta, kad:

- valstybės narės užtikrina, kad tinkamai veiktų reikalavimų kraujo įstaigoms nustatymo, įstaigų įgaliojimo dirbti, akreditacijos ar licencijavimo mechanizmai, užtikrinantys kraujo donorystės įstaigų veiklą, atitinkančią šios direktyvos reikalavimus;

- valstybės narės imasi tikrinimo ir kontrolės priemonių, kurias vykdo pareigūnai, atstovaujantys kompetentingoms institucijoms; priemonių paskirtis yra užtikrinti kraujo donorystės įstaigos atitiktį šios direktyvos reikalavimams;

- personalas, tiesiogiai dalyvaujantis imant, tiriant, perdirbant, saugant ir skirstant kraują ir jo komponentus, turi turėti (**orig. p. 7**) tinkamą kvalifikaciją, o reikiamos žinios jam turi būti suteiktos per tinkamą laikotarpį, nepažeidžiant galiojančių Bendrijos teisės aktų, reglamentuojančių profesinės kvalifikacijos pripažinimą bei darbuotojų saugą,

- 1 straipsnyje nustatyti tikslai, nurodant, kad: „Ši direktyva nustato žmogaus kraujo ir jo komponentų [kokybės ir saugos] standartus, užtikrinančius aukštą žmogaus sveikatos apsaugos lygį“;

- 4 straipsnyje, be kita ko, numatyta, kad: „1. Valstybės narės paskiria kompetentingą instituciją ar institucijas, kurios atsako už šios direktyvos reikalavimų įgyvendinimą. 2. Ši direktyva nedraudžia valstybei narei savo teritorijoje lakyti ar priimti griežtesnes apsaugos priemones, atitinkančias Sutarties nuostatas <...>“;

- 5 straipsnyje numatyta, kad: „1. Valstybės narės užtikrina, kad visą veiklą, susijusią su žmogaus kraujo ir jo komponentų surinkimu ir ištyrimu, neatsižvelgiant į tai, kokiam tikslui jie būtų naudojami, ir kraujo bei jo komponentų paruošimu, laikymu ir paskirstymu, kai kraujas ir jo komponentai skirti transfuzijai, atlieka tik tos kraujo donorystės įstaigos, kurias paskiria, įgalioja, akredituoja arba licencijuoja kompetentingos institucijos“;

- 9 straipsnio 1 dalyje nurodžius konkrečias kraujo donorystės įstaigos paskirto „atsakingo asmens“ užduotis, 2 dalyje numatyta, kad: „Atsakingas asmuo turi atitikti būtinuosius kvalifikacijos reikalavimus: a) turėti (**orig. p. 8**) diplomą, sertifikatą ar kitą oficialias kvalifikacijas medicinos ar biologijos srityje įrodantį dokumentą, suteiktą baigus universitetinių ar valstybėje narėje pripažintų joms

lygiaverčių studijų kursą; b) po atitinkamų studijų baigimo turėti mažiausiai dvejų metų darbo patirtį vienoje ar keliuose įstaigose, įgaliotose vykdyti veiklą, susijusią su kraujo ir jo komponentų surinkimu ir (arba) kraujo ir jo komponentų ištyrimu, arba jų paruošimu, laikymu ir skirstymu“.

6. 2007 m. gruodžio 20 d. Įstatyminio dekreto Nr. 261 „2005 m. rugpjūčio 19 d. Įstatyminio dekreto Nr. 191, kuriuo įgyvendinama Direktyva 2002/98/EB, nustatanti žmogaus kraujo ir kraujo komponentų surinkimo, ištyrimo, perdirbimo, laikymo bei paskirstymo kokybės ir saugos standartus, peržiūra“:

- 2 straipsnio 1 dalies e punkte „kraujo donorystės įstaigos“ apibrėžiamos taip: galiojančiuose teisės aktuose pagal regionų organizacinius modelius numatytos įstaigos ir kitos su jomis susijusios organizacinės struktūros, įskaitant kraują ir jo komponentus surenkančias įstaigas ir struktūras, kurios yra atsakingos už bet kokį žmogaus kraujo ir jo komponentų surinkimo ir ištyrimo aspektą, neatsižvelgiant į tai, kokiam tikslui būtų naudojamas kraujas ir jo komponentai, arba, jei kraujas ir jo komponentai naudojami transfuzijai – už kraujo ir jo komponentų surinkimą, ištyrimą, perdirbimą, laikymą, paskirstymą ir teikimą;

- 4 straipsnyje numatyta, kad visa veikla, susijusi su žmogaus kraujo ir kraujo komponentų surinkimu ir ištyrimu, įskaitant galiojančiuose teisės aktuose numatytus biologinio patvirtinimo tyrimus, neatsižvelgiant į tai, kokiam tikslui jie būtų naudojami, ir kraujo bei jo komponentų paruošimu, laikymu, paskirstymu ir teikimu, kai kraujas ir jo komponentai skirti transfuzijai, atliekama tik tose (**orig. p. 9**) kraujo donorystės įstaigose, kurioms buvo suteikti įgaliojimai ir akreditacija;

- 6 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad kraujo donorystės įstaiga paskiria atsakingą asmenį ir nustato konkrečias jo užduotis, o 2 dalyje numatyta, kad: „1 dalyje nurodytas atsakingas asmuo turi turėti universitetinį išsilavinimą medicinos ir chirurgijos srityje ir atitikti galiojančiuose teisės aktuose numatytus reikalavimus, kad būtų paskirtas į kraujo donorystės įstaigos vadovaujančias pareigas“.

7. Taigi remiantis vidaus teisės nuostatomis biologai negali būti paskirtais atsakingais kraujo donorystės įstaigų asmenimis, tuo tarpu, kaip jau minėta, direktyvoje nurodyta, kad „*medicinos ar biologijos srityje*“ įgytas akademinis išsilavinimas atitinka taikomus kvalifikacijos reikalavimus.

Vis dėlto <...> direktyvoje nustatyti tik būtinieji reikalavimai, paliekant valstybėms galimybę reglamentuojamoje srityje toliau taikyti ir priimti griežtesnes apsaugos priemones, todėl šis teismas, atsižvelgdamas į nuostatos formuluotę, klausia, ar pagal direktyvos 9 straipsnio 2 dalį biologams, taip pat kaip ir medikams, (jeigu jie atitinka darbo patirties reikalavimus) tiesiogiai pripažįstama teisė būti paskirtais atsakingais kraujo donorystės įstaigos asmenimis, ar, priešingai, galimybė pasirinkti, kuriai šių asmenų kategorijai taikyti direktyvos nuostatas, suteikiama valstybėms, kaip atitinkamai tvirtina kasatoriai ir kita kasacinio proceso šalis.

Pirmuoju atveju, kaip tvirtina biologai, perkėlus Sąjungos teisės nuostatas (**orig. p. 10**) į vidaus teisę jos nebuvo tinkamai įgyvendintos; pastarieji pabrėžia, kad jų atžvilgiu taikomas diskriminacinis požiūris – medikai neabejotinai bus geriau pasirengę ir labiau patyrę – ir kad jie prašo ne tik pripažinti jų kvalifikacijas, bet ir išspręsti klausimą dėl valstybės įsipareigojimų nevykdymo, dėl ko, prieštaraujant Sąjungos teisei, jiems užkertamas kelias užimti aukštas pareigas.

Antruoju atveju, priešingai, pabrėžiama valstybės diskrecija pasirinkti subjektus, kuriuos ji laiko tinkamiausiais užduotims vykdyti, o tai negali būti ginčijama teisme.

8. Kadangi nėra savaime aišku, kaip teisingai aiškinti direktyvą, būtent – joje nurodytą nuostatą, šis teismas mano, kad pagal SESV 267 straipsnį turi kreiptis dėl prejudicinio sprendimo priėmimo į ES Teisingumo Teismą ir pateikti šiuos prejudicinius klausimus dėl išaiškinimo:

„Ar Direktyvos 2002/98/EB, nustatančios žmogaus kraujo ir kraujo komponentų surinkimo, ištyrimo, perdirbimo, laikymo bei paskirstymo kokybės ir saugos standartus, 9 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad, nustatčius, kaip vieną iš būtinųjų kvalifikacijos reikalavimų asmeniui, skiriamam atsakingu kraujo donorystės įstaigos asmeniu, reikalavimą turėti akademinį išsilavinimą „medicinos ar biologijos srityje“, tiek vienoje, tiek kitoje srityje mokslus baigusiems asmenims tiesiogiai suteikiama teisė eiti kraujo donorystės įstaigos (**orig. p. 11**) atsakingo asmens pareigas?“;

„Ar, priklausomai nuo atsakymo į pirmąjį klausimą, pagal Sąjungos teisę leidžiama arba draudžiama nacionalinės teisės aktuose nenumatyti galimybės kraujo donorystės įstaigos atsakingo asmens pareigas eiti mokslus biologijos srityje baigusiems asmenims?“

<...> [procesas]

<...> Roma, 2019 m. lapkričio 7 d.

<...>